

وزارت جهاد کشاورزی
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

راهنمای عملی درختان پسته

نگارش:

عبدالحمید شرافتی

عضو هیأت علمی مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی
و منابع طبیعی خراسان رضوی

سرشناسه	: شرافتی، عبدالحمید، ۱۳۴۷ -
عنوان و نام پدیدآور	: راهنمای عملی هرس درختان پسته / نگارش عبدالحمید شرافتی : [برای] وزارت جهاد کشاورزی، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی.
مشخصات نشر	: تهران: انتشارات آموزش و ترویج کشاورزی، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ص.: مصور (رنگی).
شابک	: 978-600-7744-43-7
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: ص.ع. به انگلیسی: Abdolhamid Sherafati. Handbook of Practical Pistachio Trees Pruning.
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: درخت‌های میوه -- هرس
موضوع	: Fruit trees -- Pruning
موضوع	: پسته -- اصلاح نژاد
موضوع	: Pistachio-- Breeding
شناسه افزوده	: سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
رده بندی کنگره	: SBT۵۹/۵/ش۴ر۲
رده بندی دیویی	: ۶۳۲.۰۴۲۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۶۳۳۱۰۴

انتشارات آموزش و ترویج کشاورزی

نام کتاب: راهنمای عملی هرس درختان پسته
تألیف: عبدالحمید شرافتی
ویراستاران علمی: بهمن پناهی، حسین حکم آبادی، علی تاج آبادی، حمید علیپور
(اعضای هیات علمی موسسه تحقیقات علوم باغبانی- پژوهشکده پسته کشاورزی)
ناشر: انتشارات آموزش و ترویج کشاورزی
سال و نوبت چاپ: ۱۳۹۶-اول
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۷۴۴-۴۳-۷
قیمت: ۱۳۰۰۰۰ ریال
شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
روبروی دانشگاه تهران، بین خ ۱۲ فروردین و خ فخر رازی، پاساژ ظروفچی، طبقه سوم، واحد ۱۱
تلفن: ۶۶۹۶۳۱۲۶ تلفن همراه: ۰۹۱۲۷۳۷۰۶۳۱ دورنگار: ۶۶۴۰۳۴۵۲
www.eatk.ir email eatk_ir@yahoo.com

حق چاپ برای انتشارات آموزش و ترویج کشاورزی محفوظ است.

فهرست مطالب

۷	تقریظ
۹	مقدمه
۱۳	فصل ۱: کلیات
۱۳	تعریف هرس
۱۴	اصطلاحات و واژه‌های مرتبط با هرس پسته
۱۷	اثرات و فواید کلی هرس
۱۸	اثر هرس بر اندازه درخت
۱۸	اثر هرس بر مقدار فتوسنتز
۱۸	اثر هرس بر تشکیل میوه
۱۹	اثر هرس بر عملکرد و باردهی سالانه درخت
۱۹	اثر هرس بر طول دوره نونهالی
۲۰	اثر هرس بر میزان عناصر غذایی
۲۱	ابزار هرس درختان پسته
۲۴	هزینه هرس باغ‌های پسته
۲۴	زمان مناسب هرس درختان پسته
۲۴	۱- هرس زمستانه
۲۵	۲- هرس تابستانه
۲۵	نحوه برش شاخه‌ها
۲۷	عادت شاخه‌دهی درختان پسته
۳۱	عادت رشد درختان پسته
۳۳	فصل ۲: انواع هرس درختان پسته
۳۳	هرس فرم
۳۳	انواع هرس فرم درختان میوه
۳۵	نکات مهم در ایجاد فرم درخت پسته

۳۹	اثرات هرس فرم نامناسب.....
۴۱	۲- تماس شاخه‌ها و میوه‌ها با خاک.....
۴۲	۳- ایجاد مزاحمت برای حرکت ادوات.....
۴۳	۴- حذف درصد زیادی از شاخه‌های بارده.....
۴۵	نحوه ایجاد هرس فرم.....
۴۶	مراحل اجرای هرس فرم.....
۵۱	هرس فرم در درختان اصلاح شده.....
۵۱	ویژگی‌های رشدی درختان اصلاح شده.....

فصل ۳: هرس درختان پسته در دوره باردهی..... ۵۵

۵۶	توصیف شاخ رابی درختان پسته.....
۶۱	۲- رشد ناذب شاخه‌های رابی.....
۶۳	۳- شاخه‌های جانبی.....
۶۳	عادت گلدهی و میوه‌ریزی در زمان پسته.....
۶۴	هرس باردهی و حفظ تعداد درخت.....
۶۴	هرس شاخه‌های بارده سال فیما.....
۶۵	هرس کاهش دهنده ارتفاع درخت.....
۶۷	هرس شاخه‌های غیر بارده یک ساله.....
۶۹	هرس رشد کاذب (تیر ماه ی).....
۷۰	هرس شاخه‌های غیر بارده چند ساله.....
۷۰	هرس شاخه‌های آسیب دیده.....
۷۱	هرس شاخه‌های آفت زده.....
۷۵	هرس درختان تگرگ زده.....
۷۶	هرس شاخه‌های سبز شده در پاییز.....
۷۸	هرس درختان تحت تنش شوری.....
۷۹	تهیه پیوندک و سربرداری شاخه‌ها.....
۸۰	پانسما محل‌های هرس.....
۸۲	تأثیر هرس بر عملکرد و کیفیت محصول.....
۸۴	جمع‌آوری شاخه‌های هرس شده.....
۸۵	کاربرد چوب هرس شده پسته.....

منابع..... ۸۶

مقدمه

به منظور افزایش عملکرد و ارتقاء کیفیت میوه، می‌بایست مدیریت صحیح در باغ به کار گرفته شود. باغداران و بهره‌برداران پسته باید بین عوامل مهم و تأثیرگذار در تولید محصول، از قبیل برقرار نمایند. به عنوان مثال اثبات شده است که بین جمعیت آفات مکنده پسته (پسپال و زنجره) با آبیاری زیاد و بیش از حد نیاز، رابطه معنی‌داری وجود دارد؛ به این ترتیب که هر چه مقدار آبیاری بیشتر انجام شود، پتانسیل آب برگ زیادتر شده و جریان شنیره پرورده در گیاه افزایش می‌یابد و در نتیجه آفات مکنده بهتر می‌توانند از برگ تغذیه نمایند و در یک دور کوتاه مدت، جمعیت آفت به نحو چشمگیری افزایش خواهد یافت. در بین همه عوامل مدیریتی، هرس از جایگاه و اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. با هرس صحیح و به موقع می‌توان تأثیر هر یک از عوامل مهم و تأثیرگذار در تولید را تشدید و یا تضعیف نمود.

قبل از حذف بخشی از گیاه باید با بسیاری از خصوصیات این درخت نظیر سن درخت، سال باردهی (کم بار یا پر بار)، ویژگی‌های هر رقم و ... آشنایی داشته باشیم؛ تا این که کمترین اشتباه را در هرس مرتکب شویم. در یک هرس خوب و مناسب، نه یک شاخه اضافی هرس می‌شود و نه یک شاخه بیشتر از توان درخت نگه‌داشته خواهد شد. البته این انتخاب بسیار مشکل بوده و تشخیص آن از عهده هر کسی بر نمی‌آید و نیاز به سال‌ها تجربه و تخصص دارد. علاوه بر آن، ذوق و سلیقه فرد هرس‌کننده نیز در کیفیت هرس بسیار تأثیرگذار خواهد بود.

نظر به این که مطالعه و تحقیق در مورد هرس زمان بر بوده و به شدت متأثر از سایر عوامل است، بنابراین در مورد اکثر گیاهان - به خصوص درختان میوه - اطلاعات بسیار اندکی در مورد هرس در اختیار است و در بسیاری از منابع، در مورد هرس درختان پسته، اطلاعات کافی وجود ندارد و بیشتر به طرح مسایل کلی اشاره شده است. حال آن که باید توجه داشته باشیم که درخت پسته از معدود درختان میوه است که تقریباً هر سال یک بار نیاز به هرس دارد و به دلیل تنوع زیاد ارقام پسته، نمی توان یک روش خاص هرس را برای تمام ارقام پیشنهاد کرد و همین موجب پیچیدگی موضوع هرس درخت پسته شده است.

درختان میوه در هر پستان پسته در طول حیات خود پنج تا شش دوره رشد را تجربه می کنند؛ که در هر دوره، تأثیر خاصی از هرس می پذیرند. این دوره ها عبارتند از:

- ۱- دوره نونهالی؛ که از کاشت نهال شروع شده و پیوند ادامه دارد.
 - ۲- دوره انتقال تا آغاز باردهی. در این دوره هر دو علائم دوره نونهالی و باردهی وجود دارد.
 - ۳- دوره افزایش باردهی، در طی چند سال به سال بر محصول سال قبل اضافه می شود.
 - ۴- دوره حداکثر باردهی، هر رقم در یک سن خاص به حداکثر باردهی می رسد.
 - ۵- دوره کاهش باردهی، پس از رسیدن درخت به حداکثر محصول در طول عمر، بتدریج از مقدار محصول نسبت به سال قبل کاسته می شود.
 - ۶- دوره پیری و کاهش شدید باردهی.
- آغاز، پایان و همچنین طول هر یک از این دوره ها به نوع رقم و مدیریت باغ بستگی دارد که از بین همه آنها نقش هرس بسیار پر رنگ تر است.
- براساس مطالعات و بازدیدهای نگارنده از بسیاری از مناطق پسته کاری کشور،

مشخص شد که در برخی از مناطق، باغداران هرس را به عنوان یک عملیات مناسب در باغداری پسته نپذیرفته‌اند و این بیشتر محدود به مناطقی می‌شود که به دلیل نامساعد بودن آب و خاک، درختان رشد بسیار کمی دارند و باغداران بر این باورند که با تراکم زیاد شاخه‌ها، تا حدودی می‌توان از بروز پدیده‌های خسارت‌زا از قبیل آفتاب‌سوختگی، تنش‌های رطوبتی، ریزش میوه در اثر وزش بادهای شدید و ... جلوگیری نمود. اما در مناطقی که شرایط برای رشد رویشی زیاد درختان مناسب است، چاره‌ای جز ایجاد یک فرم مناسب و هرس باردهی سالانه نیست؛ در غیر این صورت پس از مدت کوتاهی، تراکم زیاد شاخه‌ها و بزرگ شدن اندازه درخت، باردهی را به میزان زیادی کاهش می‌دهد.